

Mi történik, amikor az autista emberek megöregednek?

(The Conversation 2016)

Szerző: Rebecca Ann Charlton, a University of London, Goldsmiths College docense

Amikor az autizmusról beszélünk, a legtöbb embernek a gyermekek jutnak az eszébe, de az autizmus diagnózisa egy egész életre szól. Az autista gyermekek felnőnek, és autista felnőttek lesznek. Arról viszont nagyon keveset tudunk, hogy az autizmus tünetei hogyan változnak az életkorral. Ennek az az oka, hogy az autizmus még egy viszonylag újkeletű eltérés, amit csak 1943-ban írtak le először, és egészen az 1970-es évekig nem is diagnosztizálták rendszeresen. Még csak most tartunk ott, hogy az elsők között diagnosztizált emberek kezdenek időskorba lépni, tehát most jött el az ideje annak, hogy többet tudjunk meg arról, hogy az autizmus megjelenése megváltozik-e az évek múlásával.

Voltak olyan felvetések, hogy az autista emberek öregedésével párhuzamosan enyhülnek a tüneteik. Ezek a beszámolók, amelyek arról szóltak, hogy idősebb korban kevesebb nehézség fordul elő, elsősorban autista emberektől vagy a családtagjaiktól származnak. De mennyire lehet mindezt tényekkel is alátámasztani? Legfrissebb kutatásunk néhány kérdést megválaszol és számos újat vet fel.

A southamptoni Autizmus Diagnosztikai Kutató Központtal (Autism Diagnostic Research Centre) közösen 146 felnőttet mértünk fel, akiket 2008 és 2015 között utaltak be diagnosztikai kivizsgálásra, és mindannyian beleegyeztek a kutatásban való részvételbe. A résztvevők életkora 18 és 74 év között volt. Közülük százat diagnosztizáltak autizmussal, 46 ember pedig nem kapott diagnózist. Ez teremtette meg számunkra a lehetőséget, hogy többet megtudhassunk azokról az árnyalt eltérésekről, amik megkülönböztetik a diagnosztizált embereket azoktól, akik nem kapnak diagnózist. A különbségek mellett azonban számos hasonló nehézségük is lehet.

Az elemzés során arra jutottunk, hogy az életkor és az autizmus súlyossága összefügg egymással; vagyis a kor előrehaladtával az autizmus tünetei súlyosbodnak a társas helyzetekben, a kommunikáció során és a rugalmas gondolkodás terén (például, hogy hogyan birkóznak meg a változással vagy

MONTÁZS projekt

A fogyatékos személyek számára nyújtott szakmai és közszolgáltatások hozzáférhetőségének kialakítása, fejlesztése - EFOP 1.9.2. – VEKOP-16-2016-00001

Nemzeti Fogyatékosügyi- és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Kft.

székhely: 1138 Budapest, Váci út 191.
telefon (+36 1) 450 3230; fax: (+36 1) 450 3235
e-mail: titkarsag@fszk.hu; <http://www.fszk.hu>
Nyilvántartásba vételi szám: E-000892/2014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

mennyire képesek új ötleteket, megoldásokat létrehozni). A kutatás egy másik megállapítása az volt, hogy fiatal autista emberekkel összehasonlítva, idősebb autista emberek hajlamosabbak szabályszerűségeket levonni az egyes szituációkból és jobban igénylik a struktúrát (például tudni akarják, hogy pontosan hogyan áll össze egy bizottság vagy egy feladat végrehajtása során mindig ugyanazt a rutint követik).

A 46 nem autista embernél nem lehetett megfigyelni ezeket a viselkedési mintázatokat. Egyelőre még nem tisztázott, hogy az a tendencia, hogy valaki szabályokat állít fel a különféle helyzetek kapcsán, az autizmussal összefüggő tünetek „romlásának” tekinthető-e vagy egy általános jelenség, ami az összes idősebb emberre jellemző.

Boldogulás az életben

Elsőre meglepőnek tűnhet, hogy súlyosabb tünetei voltak azoknak az embereknek, akiket az életük későbbi szakaszában diagnosztizáltak, mivel azt feltételeznénk, hogy a súlyosabb tüneteket nagyobb eséllyel ismerik fel már jóval korábban. A kutatás során azt találtuk, hogy az idősebb autista felnőttek jobban teljesítettek egyes kognitív képességeket mérő teszteken, mint a fiatalok. Az autizmussal diagnosztizált csoport jobban teljesített a feladatok közbeni gondolkodás gyorsaságát mérő teszteken és jobban teljesítettek a vizuális információra és formákra épülő feladatokban is. Lehetséges, hogy ezek a képességek segítették az autista felnőtteket abban, hogy életük során olyan módszereket, stratégiákat alakítsanak ki, amelyek megkönnyítették számukra, hogy megbirkózzanak a tüneteikkel, ami magyarázatot nyújthat arra, hogy végül miért csak felnőttkorukban kaptak diagnózist.

Az autista és a nem autista csoport összehasonlítása azt az eredményt adta, hogy mindkét csoportnál kimondottan magas a depresszió és a szorongás aránya. Az autizmussal diagnosztizált emberek harmada számolt be arról, hogy fokozott szintű depressziót és/vagy szorongást él meg – ez az arány jóval magasabb, mint az átlagnépességnél. Az idősebb emberek körében a depresszió a memória- és kognitív problémák kialakulásának egyik kockázati tényezője. Ha abból indulunk ki, hogy az autista emberek körében magas a depresszió előfordulási aránya, nagy jelentőségű, hogy az orvosok figyelemmel kísérjék kedélyállapotukat az öregedésük során annak érdekében, hogy megelőzhessék a depresszió miatti kognitív képességromlást.

A kutatásunkban leírt emberek nem tekinthetők tipikus autista embereknek. Kognitív képességeik alapján kivétel nélkül az átlagos tartományba esnek, és nem kaptak autizmus diagnózist gyermekkorukban, vagyis akkor, amikor az autizmust leggyakrabban felismerik. Ennek ellenére a tanulmányban szereplő idősebb résztvevőknél az autizmus súlyosabb tüneteit

lehetett megfigyelni. Ez arra utalhat, hogy a korrallal együtt jár az autizmus tüneteinek súlyosbodása. Azonban az is lehet, hogy jobb önismeretüknek köszönhetően számoltak be több tünetről. Általában véve a fejlett önismeret előny, de ez ahhoz is vezethet, hogy valaki jobban felismeri és tisztábban látja a saját nehézségeit.

Még nem tisztázott, hogy az autista emberek ugyanúgy öregszenek-e, mint a nem autista emberek – a kérdés megválaszolása felé vezető útnak még nagyon az elején járunk, ami nem meglepő, ha abból indulunk ki, hogy mióta van jelen az autizmus a köztudatban. Természetesen az is lehet, hogy minden autista ember másképpen öregszik meg. Lehetséges, hogy az autista embereknek sikerül olyan stratégiákat kialakítaniuk, amelyek segítségével könnyebben birkóznak meg az öregedéssel, de az is lehet, hogy komoly kockázatot jelent számukra a depresszió, illetve a kognitív képességek romlása. További kutatásaink során arra törekszünk, hogy pár évente újra meg újra találkozzunk ugyanazokkal az emberekkel, hogy jobban megérthessük, milyen hatással van rájuk az idő múlása.

Mindannyian megérdemljük, hogy a lehető legszebben éljük meg az öregedést. Csak úgy biztosíthatunk megfelelő ellátást és támogatást az idősödő autista emberek számára, ha megértjük, hogy ők milyen változásokon mennek keresztül az életkor előrehaladtával.

Forrás: <https://theconversation.com/what-happens-when-people-with-autism-grow-old-65572>

Fordította: Gether Dénes, lektorálta: Dr. Simó Judit.